

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเป็นเวลานานถึง 50 ปี แต่การพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างของสังคมซึ่งประกอบด้วยสถาบันต่าง ๆ อันได้แก่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมือง และสถาบันศาสนา เป็นต้น ต่างเกื้อหนุนซึ่งกันและกันในการก่อให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตย กล่าวกันว่าบุคลิกภาพของบุคคลในสังคมจะเป็นไปในทางใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเรียนรู้ระเบียบของสังคม (Socialization) ในระดับต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนฝูง กลุ่มวิชาชีพ เป็นต้น ดังนั้นการที่คนเราจะมีบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย หรือมีบุคลิกภาพในทางตรงกันข้ามคืออำนาจนิยมนั้น สถาบันต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมมีส่วนในการพัฒนาบุคลิกภาพดังกล่าว โดยผ่านกระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมเป็นสำคัญ

นักวิชาการได้ลงความเห็นเห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่สมาชิกมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ตัวเองเป็นสำคัญ (Self-Centered)¹ และมีวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม (Authoritarian Culture)² ทั้งนี้จากการตรวจสอบประวัติศาสตร์ไทยและกระบวนการอบรมให้เรียนรู้

¹ ศาสตราจารย์ ดร. เสรีน ปุณณะหิกันนท์ ได้บรรยายในชั้นเรียน ในวิชา จิตวิทยาสังคม

² Thinapan Nakata, The Problem of Democracy in Thailand : A Survey of Political Culture and Socialization of College Students, (Bangkok : Prae pittaya International, 1975), pp.55:60.

ระเบียบของสังคมจากอดีตถึงปัจจุบัน พบว่าลักษณะอำนาจนิยมมีอยู่ทั้งในระดับมวลชนและระดับผู้นำ ในระดับมวลชนจะเห็นว่ากระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมไทย เน้นความสำคัญของอำนาจมาตลอด โดยผ่านสถาบันทางสังคมที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวแล้ว¹ ในระดับสถาบันครอบครัว ทินพันท์ นาคะตะ² ได้ให้ความเห็นว่ากระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมไทยยังเป็นลักษณะที่ทำให้ประชาชนอยู่ในลักษณะที่มีวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม กล่าวคือ ครอบครัวไทยโดยทั่วไปเน้นความสำคัญของอัตตาธิปไตย

(Autocracy) ผู้มีอำนาจสูงสุดภายในครอบครัวคือบิดาหรือหัวหน้าครอบครัว ลักษณะของความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเป็นไปในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ผู้น้อย (Superior-Subordinate Relationship) โดยทั่วไปความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างเด็กกับสมาชิกอื่นในครอบครัว (บิดามารดาญาติพี่น้อง) มักจะเป็นการเคารพ เชื้อพียงผู้มีอาวุโส ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนต่อผู้ใหญ่

การเน้นระบบอาวุโสในสังคมไทยนี้ นักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความเห็นสอดคล้องกัน เช่น เดนิส ซีกาลเลอร์ (Dennis Segaller) ได้ให้ความเห็นถึงความสัมพันธ์พี่น้อง (Brother-Sister Relationship) ในสังคมไทยเน้นในเรื่องอายุมากกว่าเพศ ซึ่งแสดงออกในทางภาษาอันเป็นลักษณะที่เน้นระบบอาวุโสในสังคมไทย³ สำหรับ เฟรด คับบลิท ริกส์ (Fred W. Riggs) กล่าวว่า คนไทยมักให้

¹ มนูญ ศิริวรรณ, "วัฒนธรรมการเมืองไทย : ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 25.

² Thinapan Nakata, The Problem of Democracy in Thailand : A Survey of Political Culture and Socialization of College Students, 55 : 60.

³ Dennis Segaller, Thai Ways, (Bangkok : Thai Wattana Panich, 1979), p.171.

การยกย่องผู้มีตำแหน่งสูงและยอมอยู่ใต้อำนาจ ในการแสดงความคิดเห็นคนไทยถือว่าเป็นการไม่สุภาพที่จะแสดงความคิดเห็นโต้แย้งผู้ที่มีตำแหน่งสูง . . ." ¹ ส่วน โรเบิร์ต แอด โมล (Robert L. Mole) ก็ได้ให้ความเห็นว่า "ระบบค่านิยมอย่างหนึ่งของสังคมไทยก็คือความเกรงใจและการเคารพนับถือผู้ที่เหนือกว่าด้วยความถ่อมตนและเชื่อฟังอำนาจ . . ." ² โมเซล (Mosel) กล่าวว่า "จารีตประเพณีแบบศักดินาได้จากเบื้องบนหรือความเชื่อฟังมาจากเบื้องล่าง การอ่อนน้อมยอมจำนนต่ออำนาจไม่เพียงแต่เป็นกฎเท่านั้น แต่เป็นการแสดงออกซึ่งการเคารพต่อตำแหน่งที่สูงส่งและมีเกียรติ การยอมรับอำนาจที่สูงกว่าถูกมองว่าเป็นลักษณะธรรมดาและเป็นสิ่งที่เฉพาะของสังคมไทย ซึ่งสิ่งนี้เป็นลักษณะของวัฒนธรรมไทย ซึ่งพบเห็นอยู่ทั่วไป" ³

ความคิดเห็นอีกทัศนะหนึ่งเกี่ยวกับกระบวนการอบรมให้เรียนรู้อะเบียบของสังคมไทยในระดับครอบครัวก็คือ การมีความเห็นว่ากระบวนการอบรมในระดับดังกล่าวที่มีส่วนในการสร้างค่านิยมในด้านต่าง ๆ นั้น เน้นความเป็นอิสระหรือ "อิสระนิยม" คือไม่พยายามมีกฎเกณฑ์ชีวิตความผูกพันกับบุคคลอื่นที่ยุงยาก เห็นได้ว่าในส่วนที่เกี่ยวกับพ่อแม่

1

Fred W. Riggs, "Interest and Cliental Groups" quoted in Joseph L. Sutton Problem of Politics and Administrative in Thailand, (Bloomington : Indiana University Press, 1962), pp. 171-173.

2

Robert L. Mole, Thai Values and Behavior Patterns, (Tokeo : Charles E. Tuttle Company, 1973), p.25.

3

Mosel, "Thai Administrative Behavior." in Toward the Comparative Study of Public Administration, ed. Joseph L. Sutton (Bloomington : Indiana University Press, 1959), p. 322.

หรือเครือญาตินั้น ปรากฏว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในครอบครัวกับญาติพี่น้องของไทย จะมีลักษณะ "ตามสบาย" คือไม่ตายตัวหรือมีกฎเกณฑ์แน่ชัดที่แก้ไขไม่ได้หรือแก้ไขได้ยาก อย่างญี่ปุ่นและจีน สิ่งที่เราเรียกว่าความกตัญญูกตเวที ความรู้สึกในภาระหรือความรับผิดชอบที่มีต่อกันแม่จะไม่ถึงขนาดไรกฎเกณฑ์รายละเอียด แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นสิ่งที่บุคคลจะตองยึดถือปฏิบัติอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงหรือเป็นสิ่งที่ใช้เป็นมาตรฐาน การดำเนินชีวิตอย่างจริงจัง เคนซึ่ค้อย่างลัทธิขงจื้อ คนไทยเป็นคนรัก "อิสระภาพ" ไม่ชอบอยู่ใต้อกฎเกณฑ์ ขอบังคับของครอบครัวหรือสังคม ไม่นิยมตั้งสมาคม องค์กร หรือสหพันธ์ทั้งหลาย ค่านิยมในชีวิตจึงกลายเป็นทั้งส่วนอิทธิพลและได้รับแรงหนุนจากพุทธศาสนา ที่ถือว่าชีวิตเป็นดั่งไม่จริง และทุกข์หรือสุข บุญหรือกรรมเป็น เรื่องของส่วนบุคคลสิ่งอื่นไม่เกี่ยว ไม่มีใครช่วยแบ่งเบาหรือไถ่บาปลดกรรมของคนอื่นได้ ดังนั้นคนแต่ละคนจะต้องช่วยตนเอง จะตองหาวิธีทางเคินเองและจะตามใจตนเองเอง การทำตามใจตนเองโดยไม่คำนึงถึงหลักเกณฑ์สังคม กล่าวได้ว่า เป็นลักษณะเด่นสำคัญของคนไทยซึ่งลักษณะดังกล่าว นักสังคมวิทยาเรียกว่า "ความเป็นปัจเจกชนนิยม" (Individualism) ซึ่งค่านิยมดังกล่าวมีอิทธิพลสำคัญต่อระบบการ เรียนรู้ของเด็กไทยในระยะเริ่มแรกอย่างมาก ¹

กล่าวได้ว่ามีความคิดเห็นขัดแย้งกันระหว่าง 2 ทิศนดังกล่าว โดยที่ทัศนะหนึ่งเห็นว่ากระบวนการอบรมให้เรียนรู้อะเบียบของสังคมในระดับครอบครัวสอนให้เด็กมีทัศนคติแบบอำนาจนิยม ส่วนอีกทัศนะหนึ่งเห็นว่ากระบวนการอบรมให้เรียนรู้อะเบียบของสังคมในระดับดังกล่าวสอนให้เด็กมีทัศนคติแบบอิสระนิยม ในเรื่องนี้ มนุษย ศิริวิวรรณ ได้ให้ความเห็นว่า กระบวนการอบรมให้เรียนรู้อะเบียบของสังคมในระดับครอบครัวนั้น น่าจะมีส่วนในการอบรมให้เด็กมีทัศนคติแบบอำนาจนิยมและอิสระนิยมได้ในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าหากพิจารณาในรูปแบบแล้ว แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเอื้ออำนวยต่อการที่จะปลูกฝังทัศนคติแบบอำนาจนิยมให้กับสมาชิกในครอบครัวมาก แต่ใน

¹ กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 46-48.

ทางปฏิบัติปัจจัยอื่นเข้ามาแทรกแรงแบบแผนความสัมพันธ์ที่วางไว้ เช่น การเข้าแทรกแซงการใช้อำนาจของหัวหน้าครอบครัวโดยแม่หรือญาติผู้ใหญ่คนอื่น เป็นต้น ความสนิทสนมกันในระหว่างสมาชิกในครอบครัว เช่น พี่กับน้อง หรือ แม่กับลูก จะไม่มีความรู้สึกว่าฝ่ายหนึ่งเป็นผู้มีอาวุโสกว่าหรือมีอำนาจเหนือกว่า ในความเป็นจริงแล้วความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ๆ กับพ่อแม่มักจะเป็นแบบง่าย ๆ พ่อแม่จะไม่ใช้วิธีบังคับหรือมีกฎเกณฑ์อย่างแน่นอนให้ลูกปฏิบัติ ดังนั้นจึงทำให้ความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างบุคคลในครอบครัวดูไม่เคร่งครัด จริงจังเท่าใดนัก ซึ่งลักษณะนี้เอื้ออำนวยต่อทัศนคติแบบอิสระนิยม ลักษณะความสัมพันธ์ทั้ง 2 ประการดังกล่าวข้างต้นจึงมีส่วนในการอบรมให้เด็กมีทัศนคติแบบอำนาจนิยมและอิสระนิยมควบคู่กันไป¹ ส่วนจรรยา สุวรรณทัต ได้ให้ความเห็นว่า สมัยโบราณครอบครัวไทยได้ให้ความสำคัญต่อบิดาในฐานะเป็นหัวหน้าของครอบครัวซึ่งมีลักษณะโครงสร้างแบบอิตาเลียนไทย คือให้อำนาจสิทธิขาดแก่หัวหน้าแต่ผู้เดียว แต่ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ครอบครัวไทยในปัจจุบันเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นกว่าเดิม²

ในระดับสถานบันการศึกษาได้มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสถาบันการศึกษาในสังคมไทยมีลักษณะไม่เป็นประชาธิปไตย สุกใจ เหลลาสุนทร กล่าวว่าความคิดในเรื่องประชาธิปไตยที่สังคมไทยกำลังเรียกร้องนั้นจะต่องเริ่มต้นที่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา แต่เด็กที่จบจากโรงเรียนไม่มีความคิดในเรื่องประชาธิปไตยเพียงพอ เพราะโรงเรียนไม่มีการปฏิบัติ ไม่มีบรรยากาศประชาธิปไตยเท่าที่ควร ครูเองก็ขาดน้ำใจและความคิดแบบประชาธิปไตย จึงทำให้การปลูกฝังคุณลักษณะประชาธิปไตยในตัวเด็กไม่ได้ผลอันเป็น

¹ มนูญ ศิริวรรณ, "วัฒนธรรมการเมืองไทย : ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร," หน้า 25-28.

² จรรยา สุวรรณทัต, "รายงานการวิจัยแบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่กำลังเปลี่ยนแปลงของครอบครัวรายไคน้อยที่อยู่ในตัวเมือง," สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ 24(2524) : 10-11.

ผลสะท้อนให้สังคมไทยมีวิกฤตการณ์ในเรื่องประชาธิปไตย¹ ส่วนรววิทย์ วศิณสรการ
ได้กล่าวถึงจุดบอดในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนว่า "ครูไทยไม่เคยเป็น
ประชาธิปไตย" เพราะบุคลิกภาพและน้ำใจไม่เป็นประชาธิปไตย ครูยังกุมอำนาจไว้ในมือ
แต่ผู้เดียว จึงทำให้ผลการสอนการอบรมและการหยิบนับประชาธิปไตยให้เด็กไม่ได้ผล²

สำหรับในสถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมือง สถาบันทางสังคมและสถาบัน
ศาสนานั้น อาจารย์ วิลเลียม เกลาสเนอร์ ได้ให้ความเห็นว่า สถาบันเศรษฐกิจ
และการเมืองของไทยนั้น มีลักษณะอำนาจนิยม กล่าวคือ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ
มีลักษณะเป็นระบบผูกขาด (Monopoly) โดยคนกลุ่มน้อยของสังคม ส่วนโครงสร้างของ
สถาบันทางสังคมเน้นในเรื่องปัจเจกชนนิยม และการเคารพนับถือผู้ใหญ่
และโครงสร้างทางการเมืองก็ยังไม่มีความประชาธิปไตยเท่าที่ควร³ คลาก คี เนธ
กล่าวว่า เป็นเวลานานหลายศตวรรษที่รัฐบาลไทยมีรูปแบบการปกครองแบบอิตาเลียน
และมีจิตใจที่มีลักษณะอำนาจนิยม (Autocratic in Form and Authoritarian in
Spirit) สำหรับสถาบันศาสนานั้น โรเบิร์ต แอล โมล (Robert L. Mole) กล่าวว่า
ลักษณะความเกรงใจของคนไทยนั้นเป็นผลมาจากความเชื่อทางศาสนาที่มีแนวโน้มไม่
ส่งเสริมการวิจารณ์ จึงทำให้คนไทยเชื่อฟังอำนาจ ในสังคมไทยยังถือว่าอำนาจเป็น
เสมือนความศักดิ์สิทธิ์ ยิ่งสถานภาพของบุคคลในการจัดลำดับชั้นทางสังคมสูงขึ้นเท่าใด

¹ สุทธิใจ เหลลาสุนทร, ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา, (กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2517), หน้า 200-201.

² รววิทย์ วศิณสรการ, จุดบอดในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน,
(กรุงเทพฯมหานคร : กรุงเทพฯการพิมพ์, 2517), หน้า 6.

³ สัมภาษณ์ วิลเลียม เกลาสเนอร์, 25 มกราคม 2525.

ก็จะได้รับความเชื่อความศรัทธามากขึ้นเท่านั้น¹ นอกจากนั้นศาสนายังมีส่วนสนับสนุนระบบการเมืองที่ว่าอำนาจทางการเมืองเป็นเรื่องของบุญญาธิการและความเชื่อในลัทธิ "เทวราช" ที่รับมาจากวัฒนธรรมของอินเดีย ประกอบกับความเชื่อทางศาสนาในเรื่อง "บุญ" และ "กรรม" ในศาสนาพุทธ²

เท่าที่กล่าวมาแล้ว อาจจะได้เห็นว่านักวิชาการมีทัศนะที่ขัดแย้งกันแต่เฉพาะลักษณะอำนาจนิยมในสถาบันครอบครัวเท่านั้น โดยฝ่ายหนึ่งเห็นว่าผู้ใหญ่เน้นในเรื่องอำนาจนิยมในการอบรมเด็กให้เรียนรูระเบียบของสังคม ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าเน้นในเรื่องอิสระนิยม แต่เป็นการให้ทัศนะโดยไม่มีผลงานวิจัยโดยตรงรองรับและก็มีลักษณะที่ทำให้เห็นไปว่า สังคมไทยมีหรือไม่มีลักษณะอำนาจนิยม* ส่วนผลงานที่กล่าวถึงสังคมไทยว่ามีลักษณะอำนาจนิยมและอิสระนิยมควบคู่กันไปนั้นก็ไม่ได้ออกว่าลักษณะไหนเป็นลักษณะที่ครอบงำ หรือบอกว่าทั้งสองลักษณะอยู่ในระดับที่เท่า ๆ กัน นอกจากนี้การนำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมมาจับคู่เปรียบเทียบกับอิสระนิยมนั้น อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นลักษณะที่ตรงกันข้ามกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ เพราะอำนาจนิยมในสังคมไทยหมายถึงการชอบใช้อำนาจบาตใหญ่ อันประกอบไปด้วยการปฏิเสธกฎเกณฑ์และความรับผิดชอบต่าง ๆ ซึ่งจะปรากฏออกมาในรูปลักษณะที่ชอบทำอะไรตามใจตนเองอยู่ไม่มากนัก^{**} และสิ่งนี้เองที่นักวิชาการที่ได้อ้างมา

1 Mole, Thai Values and Behavior Patterns, p.25.

2 มบุญ ศิริวรรณ, "วัฒนธรรมการเมืองไทย : ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร." หน้า 20.

* เป็นความคิดเห็นแบบยึดเอาอย่างใดอย่างหนึ่งในสิ่งที่มีลักษณะตรงกันข้าม (Dichotomous Thinking)

** ดังกล่าวที่ว่า "ทำอะไรก็ตามใจคือไทยแท้"

มาแล้วเรียกว่า "อิสริยยศ" สำหรับความคิดเห็นของ จรรยา สุวรรณทัต ที่เห็นว่า
 ครอบครัวยุคใหม่มีลักษณะ เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นนั้นก็ได้มีการบ่งชี้ว่า
 ครอบครัวยุคใหม่มีลักษณะ เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นในระดับใดและยังคงมีลักษณะอำนาจนิยม
 เป็นลักษณะเด่นอยู่หรืออย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรที่จะพูดถึงในเรื่องนี้ในลักษณะ
 ที่เป็นระดับความมากน้อย (Degree) ว่าครอบครัวยุคใหม่มีระดับลักษณะอำนาจนิยมมากน้อย
 เพียงไร และมีการกระจายอยู่ในหมู่ประชากรในวงแคบหรือวงกว้าง สำหรับเรื่องนี้
 ผู้วิจัยเห็นว่าครอบครัวยุคใหม่ส่วนใหญ่จะมีระดับอำนาจนิยมค่อนข้างสูง เพราะกระบวนการ
 การอบรมให้เรียนรู้อารยะนิยมของสังคมไทยเน้นให้เห็นความสำคัญของอำนาจมาโดยตลอด
 ซึ่งแสดงออกให้เห็นในรูปค่านิยมต่าง ๆ เช่น ค่านิยมในการรับราชการโดยมีความเชื่อว่าการ
 รับราชการจะได้เป็นเจ้าคนนายคน เป็นต้น และในขณะเดียวกันก็สอนให้คนยอมรับ
 นบถและเชื่อฟังอำนาจด้วย เช่น การมีค่านิยมในระบบอาวุโส ซึ่งแสดงให้เห็นในรูป
 สุภาภิตหรือคำพังเพยต่าง ๆ เช่น ผู้ใหญ่เอาน้ำร้อนมาก่อนจึงรู้ว่าดีกว่าหรืออะไรทำนองนั้น
 เป็นต้น นอกจากนี้คุณธรรมในพุทธศาสนาที่สอนให้เห็นลักษณะที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ
 สอนให้คนมีทัศนคติยอมรับนบถอำนาจ และการจัดลำดับชั้นทางสังคม (Hierarchy)
 ซึ่งปรากฏออกมาในรูปคำสอนต่าง ๆ เช่น ในส่วนที่เกี่ยวกับมงคลยอกชีวิต 38 ข้อนั้น
 สอนให้คนมีความเคารพนบถและเชื่อฟังผู้มีชาติวุฒิและวัยวุฒิที่สูงกว่าเป็นสำคัญ* นอกจากนี้
 คำสอนในทางศาสนายังมีส่วนในการสร้างความรู้สึกให้เกิดแก่ประชาชนเกี่ยวกับความเชื่อใน
 เรื่องบุญกรรม การกระทำต่าง ๆ เกิดจากชะตากรรม และพรหมลิขิต ดังนั้นผู้มีตำแหน่ง

* คุรุรายละเอียดใน สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า, มงคลยอกชีวิต, (กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2518) พระสงฆ์วัดพระศรีมหาธาตุ พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล ในงาน
 พระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า 28 พฤษภาคม 2518 สำหรับผลงานของ
 พ.ท.ปิ่น มุกขนัด ในเรื่องเดียวกันได้มีข้อความที่แสดงถึงการยอมรับนบถอำนาจไว้ในลำดับ
 ที่ 22 และลำดับที่ 23 คือ "ความมีสัมมาคารวะ" และ "ความอ่อนน้อมถ่อมตน"
 (ปิ่น มุกขนัด, พ.ท., มงคลยอกชีวิต ภาคที่ 3 (กรุงเทพ : คลังวิทยา, 2502) หน้า 39.

สูง โดยเฉพาะผู้ปกครองจะได้รับการเคารพนับถือ เพราะถูกมองว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำที่แต่ชาติปางก่อน จึงเป็นรางวัลสำหรับในชาตินี้ ส่วนผู้มีสถานภาพทางสังคมที่ต่ำกว่าก็จะถือว่าเป็นผลมาจากการประกอบกรรมชั่วในชาติก่อน จึงได้รับการลงโทษในชาตินี้และจะเป็นผู้ที่ยอมอ่อนน้อมยอมจำนนต่ออำนาจ

สำหรับในสถาบันอื่น ๆ ภายนอกครอบครัวก็เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับทัศนะต่าง ๆ ดังที่ได้อธิบายมาแล้วว่า สถาบันต่าง ๆ ในสังคมไทยมีระดับลักษณะอำนาจนิยมค่อนข้างสูงและแต่ละสถาบันต่างก็เกื้อหนุนซึ่งกันและกันในการก่อให้เกิดวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม โดยครอบครัวเป็นหน่วยมูลฐานเบื้องต้นแรกสุดที่ทำหน้าที่ในการอบรมบ่มนิสัยให้กับเด็กที่จะออกไปใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ครอบครัวจึงมีอิทธิพลเหนือสถาบันอื่น ๆ ในสังคมไม่มากนักเลย แต่ในขณะเดียวกันอิทธิพลของสถาบันอื่น ๆ ในสังคมก็ส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวอีกต่อหนึ่ง

อาจกล่าวสรุปได้ว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ในสังคมไทยมีลักษณะอำนาจนิยมสอดคล้องกับสถาบันอื่น ๆ ในสังคม อันได้แก่สถาบันเศรษฐกิจ การเมืองและศาสนา ดังที่ได้อธิบายแล้วซึ่งจะมีส่วนสนับสนุนให้สังคมไทยมีวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม

ทฤษฎีและแนวความคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แนวความคิดเกี่ยวกับ "ลักษณะอำนาจนิยม" (Authoritarianism) อันเป็นลักษณะการกระตือรือร้นตอบสนองระหว่างบุคคลอย่างหนึ่งซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือ ลักษณะความเคร่งครัดในประเพณีและวัฒนธรรม (Conventionalism) ลักษณะการอ่อนน้อมยอมจำนนต่ออำนาจ (Authoritarian Submission) ลักษณะการมีความก้าวร้าวสูง (Authoritarian Aggression) ลักษณะการปฏิเสธความรู้สึกในส่วนลึกของตนเอง (Anti-Intrareception) ลักษณะการเชื่อในอำนาจลึกลับและการมีอคติ (Superstition and Stereotype) ลักษณะการนิยมความแข็งแกร่งและการใช้กำลังอำนาจ (Power and Toughness) ลักษณะการทำลายและเหยียดหยัน (Destructiveness and Cynicism) ลักษณะความไม่เอียงที่จะเอาแนวความคิดภาวะทางอารมณ์และแรงกระตุ้นที่ไม่ดีของตนไปใส่ให้กับคนอื่น (Projectivity)

และลักษณะความเชื่อที่ว่า ความผิดปรกติในเรื่องเพศเป็นเรื่องร้ายแรง (Sex) ซึ่งที่ คัมบลิว ออดอร์โนและยูรวมงาน (T.W. Adorno, et al.,) กล่าวว่าลักษณะดังกล่าวทั้งหมดเป็นองค์ประกอบของลักษณะอำนาจนิยมซึ่งรวมกันเป็น "ลักษณะการแห่งบุคลิกภาพที่บ่งลักษณะอำนาจนิยม" (Authoritarian Personality Syndrome)¹

ลักษณะอำนาจนิยมอาจพิจารณาได้ 3 ระดับคือ ในระดับทางจิตวิทยา บุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมจะเป็นผู้ที่ยอมอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ที่ได้รับการจัดลำดับชั้นที่เห็นอกว่า มีลักษณะประจบประแจงต่อผู้ที่แข็งแรงกว่า และครอบงำในลักษณะที่ยกตนข่มท่านหรือรังเกียจคูหมิ่นต่อผู้ที่ตกอยู่ใต้อำนาจคนหรือผู้ที่ต่ำกว่า ในระดับพฤติกรรมทางการบริหาร บุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมจะมีความเชื่อมั่นในผลดีของความเคร่งครัดในระเบียบแบบแผน (Apodictic Orders) และการขู่ว่าจะลงโทษ (Threat of Punishment) และในระดับอุดมการจะยกย่องนับถือผู้นิยมใช้อำนาจ ลักษณะทั้งสามคั้งกล่าวจะมีความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกัน กล่าวคือบุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยม มีความโน้มเอียงที่จะใช้การบริหารแบบอำนาจนิยม และแสวงงออกถึงอุดมการแห่งการนิยมอำนาจ²

ที่ คัมบลิว ออดอร์โนและยูรวมงาน (T.W. Adorno, et al.,) ได้แยกลักษณะของการแห่งบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมหรือผู้มีจิตใจแบบอำนาจนิยมออกเป็นพวก ๆ ดังนี้คือ

1. คอตันพวกยิว (Anti-Semitic) หมายถึงถูกเกลียดชังผู้นับนึ่งไม่เหมือนคนและแสดงการคอตัน เช่น เยอรมนีสมัยฮิตเลอร์ถูกพวกยิว

1

T.W. Adorno, et al., The Authoritarian Personality.

(New York : Harper and Brothers, 1950).

2

Julius Gould and William L. Kolb, eds. Dictionary

of Social Sciences, (New York : The Free Press of Glencoe, 1964),

p. 42.

2. ถือว่าชาติของตนดีกว่าชาติอื่น (Ethnocentrism) หมายถึงมักจะเอาชาติของตนเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบกับชาติอื่นว่าเป็นชาติที่มีอารยธรรมสูง
3. มีลักษณะอนุรักษนิยมทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Political and Economic Conservatism) หมายถึง มีการรักษาสถิติทางการเมืองและเศรษฐกิจของตนไว้ ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง แม้จะมีระบบการเมืองและเศรษฐกิจที่เจริญกว่าหลังไหลเข้ามาก็ไม่ยอมรับโดยง่าย คงสงวนแบบเดิมของตนไว้
4. ถือว่าบิดามารดาและตัวเองสมบูรณ์แบบเกินไปกว่าที่เป็นจริง (Idealization of Parents and Self)
5. ไม่พิจารณาข้อบกพร่องของตนเอง (Anti-Introspection or Avoidance of Introspection) หมายถึงหลีกเลี่ยงที่จะพิจารณาทนเอง คอยแต่จ้องจับผิดผู้อื่น
6. ยึดถือเกี่ยวกับบทบาททางเพศอย่างเหนียวแน่น (Rigid Conception of Sex Roles) หมายถึงมีความเชื่อว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย ไม่ยอมรับว่าสองเพศมีสิทธิเท่าเทียมกัน
7. มีจิตใจจ้องทอดสถานภาพของตนเอง (Concern for Status) ก็คือถือว่า สถานภาพทางสังคมเป็นการวัดค่าของตนและมองตำแหน่งหน้าที่ของตนในลักษณะที่ไม่ยอมให้สูญเสียไป
8. มีความรู้สึกรู้สึกแบบที่ยึดถืออะไรยึดถืออย่างเคร่งครัดไม่ยอมผ่อนปรน และยอมอดกลั้นให้กับความคลุมเครือ (Cognitive Style Characterized by Rigidity and Intolerance of Ambiguity) หมายถึงมีความคิดไม่แตกฉานในเรื่องที่ตนรู้ แต่มีความเชื่อมั่นว่าความคิดของตนเองถูกต้อง และมักมีความคิดที่เป็นลักษณะไปในทางใดทางหนึ่งจนสุดขั้ว เช่น คำหรือขาว คือหรือขาว (Dichotomous thinking)¹

อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow)¹ กล่าวว่า บุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยม จะมองโลกในแง่ร้าย เห็นความทุกข์โดยธรรมชาติมีความเห็นแก่ตัว มีความชั่วร้ายและโง่เขลา และเป็นบุคคลที่จี้กระคับให้คนอื่นในแนวตั้ง กล่าวคือ จะจี้กระคับบุคคลอื่นในลักษณะที่เห็นอกว่า หรือคอยกว่าตน เป็นบุคคลที่มีแรงขับในเรื่องอำนาจอย่างมาก มีทัศนคติที่ไม่เป็นมิตรหรือเป็นปฏิปักษ์ (Hostility) มีการอคติทางชาติพันธุ์สูง มีการพิจารณาบุคคลจากลักษณะภายนอกมากกว่าที่จะพิจารณาคุณสมบัติภายใน มีแนวโน้มที่จะมองบุคคลที่มีความสัมพันธ์ด้วยเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะเป็นวิธีการนำไปสู่จุดมุ่งหมายของตน เป็นบุคคลที่ชอบทำร้ายผู้อื่นและชอบทำร้ายตัวเอง (Sadistic and Masochistic) กล่าวคือ ถ้าเขาอยู่ในสภาพที่ครอบงำ เขามีแนวโน้มที่จะทำร้ายผู้อื่นแต่ถ้าเขาอยู่ในสภาพที่คอยกว่าเขาจะทำร้ายตนเอง มีแนวโน้มที่จะรักเพศเดียวกัน และเห็นว่ามี ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย เป็นบุคคลที่มองเห็นว่าคนที่มีความคิดเป็นของตนเอง อารมณ์ที่อยู่ในความคิดของเขา คือ การเป็นทหาร เป็นศัตรูต่อคนที่คอยการศึกษาหาว่า การยอมจำนนของบุคคลประเภทนี้มีความหมายรวมถึงยอมที่จะสละความเป็นอิสระเพื่อปกป้องผู้ที่แข็งแกร่งกว่า และเป็นบุคคลที่ไม่มีความอดุลย (Rigidity)

นอกจากนั้น ซีมัวร์ มาร์ติน ลิปเซต (Seymour Martin Lipset)² ได้กล่าวถึงลักษณะอำนาจนิยมตามทัศนะทางจิตเวทว่า บุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมเป็นบุคคลที่ชอบการบังคับขู่เข็ญ มีความกังวล มีความสงสัย เป็นบุคคลที่ปฏิเสธตัวเอง มีแนวโน้มต่อต้านอำนาจ มีข้อจำกัดในความสามารถที่จะให้และรับความพึงพอใจจากผู้อื่น ต้องการครอบงำหรือไม่

1

Abraham Maslow, "The Authoritarian Characteristic,"

quoted in Philip L. Harriman, ed. Twentieth Century Psychology, (New York : Philosophical Library, 1946).

2

Seymour Martin Lipset, Politics and the Social Sciences,

(New York : Oxford University Press, 1969), p.216.

ก็ยอมจำนน ขาดความอดทน มีวิธีการแก้ปัญหาที่ตายตัว ชอบแนวทางที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ชอบบรรยากาศที่เฉย ๆ เฉื่อยชา ชอบเด็กที่ยอมจำนน พอใจในชีวิตครอบครัวที่ไม่มีการเรียกร้องและมีลูกจ้างที่อ่อนน้อมวานอนสอนง่าย เป็นบุคคลที่อำพรางความเป็นศัตรูไว้เบื้องหลัง ควบคุมการแสวงแสวงความเป็นมิตรต่อบุคคลอื่น มักเป็นบุคคลที่พยายามหลอกลวงผู้อื่นว่าตนเป็นคนซื่อสัตย์ ฯลฯ

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับที่มาของลักษณะอำนาจนิยม มี 2 แนวทางใหญ่ ๆ กล่าวคือ แนวทางแรกเป็นแนวความคิดของนักจิตวิทยาวิเคราะห์ (Psychoanalyst) โดยซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ซึ่งมีความเชื่อว่า ปัจจัยภายนอกมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของบุคคล และเขาเห็นว่าอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อบุคคลในระยะเริ่มแรก สามารถเป็นตัวกำหนดของบุคลิกภาพของบุคคลในภายหลังได้¹ จากแนวความคิดดังกล่าวได้มีผู้ขยายแนวความคิดของฟรอยด์ออกไป โดยได้อธิบายลักษณะอำนาจนิยมของบุคคล กลุ่มนี้ถือได้ว่าเป็นนักจิตวิเคราะห์สมัยใหม่ (Neo - Psychoanalysts) เช่น อิริช ฟรอมม (Erich Fromm)² ซึ่งเป็นคนแรกที่ใช้คำว่า "ลักษณะอำนาจนิยม" เขากล่าวว่า ลักษณะอำนาจนิยมเกิดจากการที่คนเราพบว่าตนเองอยู่อย่างโดดเดี่ยวช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาสุนัขหรือสิ่งอื่นที่เข้มแข็งมั่นคง และเพื่อทดแทนสภาพดังกล่าวจึงยอมสละความเป็นอิสระ ความรู้สึกดังกล่าวเป็นรากฐานของบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม สำหรับบอคอร์ โนและดูว์รามงาน (Adorno, et al.)³ เห็นว่า ลักษณะอำนาจนิยมเป็นผลจากการที่บุคคลมีการควบคุมตนเองอยู่ในระดับต่ำ (Weak Ego Control)

¹ ดี จงกฤษรัตนารักษ์, "กระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคม," เอกสารประกอบการเรียนแผนกอิสระสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

² Eric H. Fromm, Escape From Freedom, (New York : Farrar and Rhinehart, 1941), p. 163.

³ Adorno, et al., The Authoritarian Personality, p. 163.

ส่วน เนวิตท์ แซนฟอร์ด (Nevitt Sanford)¹ เชื่อว่าบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมเป็นผลมาจากความพยายามของแต่ละบุคคลที่จะเอาชนะความกลัว ซึ่งเกิดจากความอ่อนแอที่มีอยู่ในตัวเองของแต่ละบุคคล ซึ่งความรู้สึกอันนี้ไ้กลายเป็นความรู้สึกอยากมีอำนาจ และ เอ็ด สแตนเฟลด์ ซาร์เจน และ โรเบิร์ต ซี วิลเลียมสัน (S. Stanfeld Sargent and Robert C. Williamson)² ได้ให้ความเห็นว่า ลักษณะอำนาจนิยมเป็นผลอย่างหนึ่งของความไม่มั่นคงและการปกป้องตัวเองของปัจเจกบุคคล เป็นต้น แม้วากดูนี้จะได้มีการอธิบายลักษณะอำนาจนิยมในรายละเอียดปลีกย่อยแต่ก็เห็นว่า ลักษณะดังกล่าวเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Socialization) และเห็นว่าครอบครัวเป็นหน่วยแรกสุดที่มีอิทธิพลสำคัญต่อทัศนคติ พฤติกรรม และความเชื่อของเด็ก

ส่วนอีกแนวทางหนึ่งก็คือ แนวความคิดตามทัศนะของนักสังคมวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ (Sociology of Knowledge) แนวนี้เชื่อว่า วัฒนธรรมที่เด็กสังกัดอยู่จะถูกนำไปปลูกฝังลักษณะอำนาจนิยมในตัวเด็ก โดยเน้นถึงความสำคัญของการศึกษาและตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ตัวแปรในเรื่องอายุ กลุ่มทางชาติพันธุ์ (Ethnic Group) อาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ชั้นทางสังคม และการมีความยึดเหนี่ยวในชนชั้นของตนอย่างเหนียวแน่น (Social Class Intensity) เป็นต้น ผู้ที่แนวความคิดตามทัศนะนี้ เช่น ซีมัวร์ มาร์ติน ลิปเซต (Seymour Martin Lipset)³ ซึ่งวิเคราะห์ถึงลักษณะอำนาจนิยมของชนชั้นกรรมกรได้ชี้ให้เห็นว่า เงื่อนไขต่าง ๆ อันได้แก่การศึกษา ค่า การมี

¹ Nevitt Sanford, "The Approach of the Authoritarian Personality" in Psychological Personality, ed. J.L. Mccay (New York : Logos Press, 1950).

² S. Stanfeld Sargent and Robert C. Williamson, Social Psychology, 3d ed. 1 (New York : The Ronald Press, 1966).

³ Edward G. Grabb, "Working Class Authoritarianism and Tolerance of Outgroups," Public Opinion Quarterly 43 (1979) :37-39.

ส่วนร่วมในสมาคมหรือสโมสร โดยความสมัครใจในระดับต่ำ การอ่านน้อย และการมีอาชีพที่โดดเดี่ยว ทั้งหมดรวมกันก่อให้เกิดการห่างไกลจากความรู้สึกเกี่ยวกับอดีตและอนาคต (ขาดการเชื่อมต่อในทัศนะของกาลเวลา) ไม่สามารถรับทัศนะและรับรู้ถึงความเป็นไปได้ที่ซับซ้อนและผลสืบเนื่องของการกระทำ ปราศจากกรอบการอ้างอิงที่ซับซ้อน ฉีปะเช้ให้ข้อสังเกตว่าวิถีชีวิตของกรรมกรที่มีลักษณะดังกล่าวทั้งหมดจะเน้นในสิ่งที่เป็นรูปธรรมและสิ่งมองเห็นได้โดยทันทีทันใด ซึ่งมีส่วนในการขัดขวางไม่ให้กรรมกรได้มาซึ่งทัศนะที่ลึกซึ้ง ทำให้ขาดความเป็นสมัยใหม่ และปราศจากทัศนะที่ซับซ้อนเกี่ยวกับโครงสร้างทางกรรมวิธี ลักษณะดังกล่าวทั้งหมดเป็นผลให้กรรมกรมีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูง ผู้มีแนวความคิดตามทัศนะนี้อีกพวกหนึ่งก็คือ โทมัส ฮอลต์ และดอน สตีวาร์ด (Thomas Holt and Don Steward)¹ ซึ่งได้เสนอทฤษฎีจิตวิทยาสังคมของลักษณะอำนาจนิยม (A Socio-Psychological Theory of Authoritarian Personality) โดยกล่าวถึงสาเหตุพื้นฐานของลักษณะอำนาจนิยมว่า เกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งจำกัดทัศนะของบุคคล ทำให้เขามีโอกาสน้อยมากที่จะพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาทต่าง ๆ (Role - Taking Abilities) และทัศนะแคบ ๆ อย่างนี้จะเป็นสาเหตุโดยตรงที่จะทำให้ทักษะในการสวมบทบาทอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งจะมีผลสืบเนื่องต่อไป 2 ประการคือ ประการแรก จะมีผลทำให้บุคคลประเภนี้ประสบความล้มเหลวในการแสดงบทบาทใหม่ และประการที่สอง จะทำให้เขาไม่สามารถที่จะเข้าใจและขาดความเข้าใจต่อกลุ่มซึ่งถือว่าไม่ใช่กลุ่มอ้างอิงของตน นอกจากนั้นยังมีแนวโน้มที่จะต่อต้านกลุ่มแบบนี้ รู้สึกเป็นศัตรูต่อสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ และพยายามหาเหตุผลเพื่อปิดบังความผิดของตนโดยมุ่งตำหนิกลุ่มที่มีอิทธิพลของตน นักวิชาการทั้งสองได้อ้างถึงผลการศึกษาว่าลักษณะอำนาจนิยมมักจะปรากฏในกลุ่มคนที่อยู่ในชนบท มีการศึกษาค่าว่า มีอายุมากกว่าคนทั่ว ๆ ไป มักจะเป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อยที่เสียเปรียบในสังคม เป็นสมาชิกขององค์การทางศาสนาที่เคร่งครัด มีลักษณะโดดเดี่ยว

1

Thomas Holt and Don Steward, "A Socio-Psychological Theory of the Authoritarian Personality," American Journal of Sociology 65 (November 1959) : 274-279.

ทางสังคม (Social Isolates) และในบรรดาบุคคลซึ่งอยู่ในสภาพแวดล้อมของ
ครอบครัวที่มีลักษณะอำนาจนิยม และการเป็นสมาชิกของกลุ่มเหล่านี้จะก่อให้เกิด
สถานการณ์ทางสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาทและ
แสดงบทบาท นอกจากนี้ โฮวาร์ด กาเบนเนช (Howard Gabennesh)¹ ได้กล่าวถึง
ความสัมพันธ์ระหว่างความกว้างความแคบของแนวทรรศน์ (Breath of Perspective)
กับลักษณะอำนาจนิยมโดยกล่าวว่า อย่างแรกเป็นข้อสมมุติเบื้องต้นที่ว่าคนที่มีความทรรศน์
ทางสังคมที่กว้างจะรับโลกทรรศน์ทางสังคมแตกต่างไปจากคนที่มีความทรรศน์อันจำกัด และ
บุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมจะเป็นบุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีโอกาสน้อยสำหรับ
การขยายแนวทรรศน์ของพวกเขา และจากการศึกษาของ เฮช เคลแมน และ เจ บาเคลย์
(H. Kelman and J. Barclay)² พบว่าบุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมดังกล่าวก็คือ
สตรี ผู้ที่มีอายุน้อย บุคคลซึ่งเกิดในทางตอนใต้ และผู้ที่มีพ่อแม่เป็นกรรมกรไร้ทักษะเหล่านี้
เป็นต้น

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงลักษณะอำนาจนิยมในครอบครัว
ไทยตามแบบฉบับของออคอร์ โนและยูรวมงานวิจัยก็คือแนวความคิดของนักจิตวิเคราะห์เป็นหลักแตก
ได้ใช้แนวความคิดประกอบควยในส่วนที่เป็นประเด็นในทางสังคม ลีโอนาร์ด เบอว์โควิทซ์
(Leonard Berkowitz)³ ได้กล่าวถึงแนวความคิดของนักจิตวิเคราะห์ว่าเป็นพยาน
หลักฐานให้เห็นถึงการศึกษาย่างเป็นระบบที่สุด นอกจากนี้เขาได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะ

¹ Howard Gabennesh, "Authoritarianism as World View,"

American Journal of Sociology 77 (1972) : 857-875.

²

H. Kelman and J. Barclay, "The F Scale as a Measure of
Breath of Perspective," Journal of Abnormal and Social Psychology
67 (December 1963) : 608-615.

³

Leonard Berkowitz, A Survey of Social Psychology,
(Illinois : The Dryden Press, 1975), pp. 63-64.

อำนาจนิยมของนักจิตวิเคราะห์ว่า "มีปริมาณราคาที่เกี่ยวข้องมาก ไม่มองสภาพความเป็นจริง เป็นบุคคลที่มีการอคติทางชาติพันธุ์ และจะมองโลกรอบ ๆ ตัวเขาอย่างไม่เป็นมิตร โดยเห็นว่ามันกลัว เป็นบุคคลที่เชื่อว่าอาศัยอยู่อย่างปลอดภัยในโลกนี้ถ้ามีการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของสังคมอย่างเคร่งครัดคือว่าผู้ละเมิดธรรมเนียมปฏิบัติเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจ ไม่ชอบคนต่างชาติและคนแปลกหน้าเพราะถือว่าแตกต่างจากตน เป็นบุคคลที่มีจิตใจไม่เป็นมิตรต่อกัน ยอมอ่อนน้อมยอมจำนนต่ออำนาจ แต่ปรารถนาที่จะแสวงหาอำนาจในขณะที่เดียวกันด้วย ซึ่งอาจพิจารณาได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังแสดงสภาพจิตใจของผู้ที่มีลักษณะอำนาจนิยม

กล่าวได้ว่าแนวทฤษฎีของนักจิตวิเคราะห์เน้นในเรื่องอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพในตัวเด็กโดยผ่านกระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมเป็นสำคัญ

สำหรับในเรื่องกระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมนั้น คิงส์เลย์ เดวิส (Kingsley Davis)¹ กล่าวว่า มี 2 แบบคือ แบบแรกเป็นมาตรฐานของการอบรมที่มีลักษณะอำนาจนิยม (Authoritarian Element in Socialization) อันเป็นการใช้อำนาจเพื่อให้เชื่อฟัง เป็นลักษณะของการมีอำนาจเหนือคนอื่น แบบที่สองคือมาตรฐานของการอบรมที่มีลักษณะเสมอภาค (Equalitarian Element in Socialization) เขากล่าวว่า ทั้งความสัมพันธที่ เป็นลักษณะอำนาจนิยม และเสมอภาคนิยมจะเป็นกระบวนการในการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมในแต่ละสังคม ซึ่งทั้งสองแบบดังกล่าวจะมีเรื่องเพศและเครือญาติเข้ามาเกี่ยวข้อง

เอฟ ยีน ออคัพ และคนอื่น ๆ (F. Gene Acuff, et al.)² ชี้ให้เห็นว่าแบบแผนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมมี 2 แบบคือ (ก) เป็นการเน้นไปในเรื่อง การเชื่อฟัง (Oriented Toward Obedience) ซึ่งเรียกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อยู่ในกรอบ (Repressive Socialization) และ (ข) เน้นการให้เด็กเขามามีส่วนร่วมในการออกความคิด ความเห็น เรียกว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้มีส่วนร่วม (Participatory Socialization) ซึ่งสามารถเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างของการอบรมทั้ง 2 แบบ ได้ดังนี้คือ

¹ Kingsley Davis, Human Society, (New York : The Macmillian Company, 1964), pp. 215-218.

² F. Gene Acuff, et al., Introductory Sociology : From Man to Society, (Illinois : The Dryden Press, 1973), p. 100.

การอบรมเลี้ยงดูแบบให้อยู่ในกรอบ	การอบรมเลี้ยงดูแบบให้มีส่วนร่วม
<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำโทษเมื่อเด็กกระทำผิด 2. เน้นการให้รางวัลที่เป็นสิ่งของและการลงโทษเขียนที่ 3. เน้นการให้เด็กท่องเชือกฟาง 4. การติดต่อที่ไม่สื่อความหมายด้วยวาจา (Nonverbal Communication) 5. การติดต่อสัมพันธ์กับเด็กออกมาในรูปคำสั่งเป็นสำคัญ (เด็กเป็นแต่เพียงผู้รับ) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้รางวัลเมื่อเด็กทำดี 2. เน้นการให้รางวัลและทำโทษในรูปแบบที่เป็นสัญลักษณ์ 3. เน้นการให้ความเป็นอิสระกับเด็ก 4. การติดต่อสื่อความหมายด้วยวาจา (Verbal Communication) 5. การติดต่อสัมพันธ์กับเด็กออกมาในรูปการกระทำต่อกัน (เด็กแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้งได้)
<ol style="list-style-type: none"> 6. จุดศูนย์กลางของการอบรมมนัสยอยู่ที่บิดามารดาเป็นหลัก (Parent-Centered Socialization) 	<ol style="list-style-type: none"> 6. จุดศูนย์กลางของการอบรมมนัสยอยู่ที่เด็กเป็นหลัก (Child-Centered Socialization)
<ol style="list-style-type: none"> 7. ให้เด็กมองเห็นหรือรับรู้ความปรารถนาของบิดามารดาเป็นสำคัญ 	<ol style="list-style-type: none"> 7. ให้เด็กมองเห็นหรือรับรู้ความต้องการของตัวเองเป็นสำคัญ
<ol style="list-style-type: none"> 8. ครอบครัวเป็นเสมือนหลักยึดเหนี่ยวที่สำคัญของเด็ก (Significant Other) 	<ol style="list-style-type: none"> 8. ครอบครัวและคนอื่นต่างก็เป็นหลักยึดเหนี่ยวพอ ๆ กัน (Generalized Others)

คนอ่อนไหว เจสัน คัมบลิว บรันค (Jason W. Brunk) ก็ได้เปรียบเทียบลักษณะที่มีอยู่ร่วมกันในเรื่องการให้การศึกษา การให้รางวัลและการลงโทษของการใช้วินัย 3 แบบ คือ แบบอำนาจนิยมแบบตามใจ (Permissive) และแบบประชาธิปไตย¹

สำหรับ เอส สแตนเฟล ชาร์เจน และโรเบิร์ต ซี วิลเลียมสัน (S. Stansfeld Sargent and Robert C. Williamson)² ได้ชี้ให้เห็นผลที่พฤติกรรมของบิดามารดา มีต่อพฤติกรรมของเด็กว่า พฤติกรรมของบิดามารดาที่เป็นแบบปฏิเสธ (Rejection) จะทำให้เด็กก้าวร้าว มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย และรู้สึกกลัว (Nervousness) พฤติกรรมของบิดามารดาที่เป็นแบบปกป้องจนเกินไป (Overprotection) จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นเด็กไม่รู้จักโต อ่อนน้อมยอมจำนน มีความรู้สึกไม่ปลอดภัยและมีความกังวล พฤติกรรมของบิดามารดาที่เป็นแบบอ่อนน้อมยอมจำนนจะทำให้เด็กมีอิสระไม่ตองพึ่งพาและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนพฤติกรรมของบิดามารดาที่ไม่ลงรอยกัน (Disharmony) ทำให้เด็กมีความก้าวร้าว อิจฉาริษยา และมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดใจกาย (Delinquency)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารผลการวิจัยต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ อาจกล่าวได้ว่าการศึกษเกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมโดยตรงยังมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในแง่วัฒนธรรมทางการเมือง สำหรับของต่างประเทศคือได้ว่าได้มีการศึกษาในเรื่องนี้ อย่างเป็นระบบกันมาก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา

1

Jason W. Brunk, Child and Adolescent Development,

(New York : John Willey and Sons, 1975), pp. 335-337.

2

Sargent and Williamson, Social Psychology, p. 121.

อดอร์โน และผู้ร่วมงาน (Adorno, et al.) เป็นกลุ่มแรกที่ศึกษาในเรื่องนี้ และพบว่าครอบครัวที่มีลักษณะอำนาจนิยมจะมีผลให้เด็กมีลักษณะอำนาจนิยมด้วย กล่าวคือ บิดามารดาที่ใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงและมีความเข้มงวดกวดขันหรือโครงสร้างของครอบครัว ที่มีลักษณะอำนาจนิยมจะก่อให้เกิดแนวโน้มที่เด็กจะมีลักษณะอำนาจนิยม ทั้งนี้เพราะเด็กจะมีความไม่พอใจและจะพัฒนาจิตใจที่ไม่เป็นมิตรกับใครขึ้นมา แต่ไม่สามารถแสดงออกได้เมื่อ อยู่ในบ้าน จึงไปแสดงออกในกลุ่มที่คอกยกว่าคนแทน บุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมในตัวเด็กนี้ มักจะก่อให้เกิดความไม่มั่นคงและทำให้เด็กต้องพึ่งพาศักดิ์สิทธิ์ของบิดามารดาสูง เด็กจะกลัวบิดามารดา และมีจิตใจสำนึกที่เป็นศัตรูต่อบิดามารดา ลักษณะดังกล่าวทั้งหมดจะทำให้เด็กโกรธง่าย มีความกลัวและความไม่มั่นคงซึ่งจะทำให้เด็กมีความก้าวร้าวต่อกลุ่มที่ไม่มีอำนาจ แม้ว่าโดย ลักษณะภายนอกเด็กจะยอมรับนับถืออำนาจอยู่ก็ตาม นอกจากนี้ยังพบว่าพวกที่ต่อต้านพวกยิว อย่างรุนแรงมักเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในวัยเด็กที่บิดามารดาเกรี้ยวกราด ใช้นิยามเข้มงวด เติบโตในครอบครัวออร์ทอดอกซ์ไทย และเป็นครอบครัวที่คำนึงถึงสถานภาพเป็นสำคัญ (Status-Minded Family)

เอ แอล บาลด์วิน, โจน คาลฮอร์นและเฟย์ เอช บรีส์ (A. L. Baldwin, Joan Kalhorn and Fay H. Breese) พบว่า เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่อำนาจนิยม จะมีพฤติกรรมที่มีลักษณะจำกัด มีความเชื่อฟังและปฏิบัติตามแต่โดยดี ต้องพึ่งพามืออื่น และไม่ชอบมีลักษณะเป็นผู้นำ

1 Adorno, et al., The Authoritarian Personality.

2 A. L. Baldwin, Joan Kalhorn and Fay H. Breese, "Patterns of Parent Behavior," in Human Socialization, Elton B. Mcneil (Belmont : Books Cole Publishing Company, 1969), p. 62.

ซารา ไอซ์ ดิกเคนส์ และชาร์ลส์ โฮบาร์ท (Sara Ice Dickens and Charles Hobart)¹ ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กในลักษณะที่อำนาจนิยมที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น พวกเขากล่าวว่า การอคติต่อชาติพันธุ์ ความรู้สึกผิด (Guilty) และความไม่เป็นมิตร (Hostility) เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมของครอบครัวแบบอัคราธิปไตย

ลีออน แมนน์ (Leon Mann)² กล่าวว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวโดยเฉพาะอำนาจอันชอบธรรมของบิดามารดาที่มีเหนือเด็ก (Parents' Power of Authority over the Child) เป็นบ่อเกิดสำคัญของทัศนคติที่อคติ นอกจากนั้นยังได้กล่าวว่านานซีเยอร์มัน ตั้งแต่นั้นปี ค.ศ. 1930 เป็นต้นมาว่า ชาวเยอรมันได้รับการอบรมในลักษณะที่เป็นแบบอำนาจนิยม ซึ่งมีผลให้เด็กต่อต้านพวกยิว

ส่วนพอล เอฟ ซีเคอร์ค และคาร์ล คัมบลิว แม็คแมน (Paul F. Secord and Carl W. Backman)³ พบว่าบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมจะปรากฏในผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากโครงสร้างของครอบครัวและประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ระเบียบวินัยที่ได้รับในวัยเด็ก กล่าวกันว่า ลักษณะอำนาจนิยมเป็นผลของการที่บิดามารดาใช้ระเบียบวินัยที่เข้มงวดกว่าคนอื่นเป็นการตอกย้ำความสำคัญในเรื่องของการใช้อำนาจบารมีใหญ่ (Dominance) การอ่อนน้อมยอมจำนนและความแตกต่างในสถานภาพ การแสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นมิตรโดยเฉพาะต่อบิดามารดาหรือสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในครอบครัวได้ถูกห้ามปรามอย่างเข้มงวดและเคร่งครัด ภายหลังจึงมักมีผู้คิดกันว่าผู้ที่มีลักษณะอำนาจนิยมได้พัฒนาจิตใจที่มีลักษณะเก็บกด (Repressive)

¹ Sara Ice Dickens and Charles Hobart, "Parent Dominance and Offspring Ethnocentrism," Journal of Social Psychology 49 (May 1939): 197-303.

² Leon Mann, Social Psychology, (New York : John Willey and Sons, 1969), p. 117.

³ Paul F. Secord and Carl W. Backman, Social Psychology. 2d ed. (New York : Mc Graw-Hill, 1964), pp. 426-427.

ขึ้นมาเพื่อปกปิดลักษณะความไม่เป็นมิตรที่เขามีอยู่ รวมถึงคอยควบคุมแรงขับภายใน (Impulse) ของตนเองคอย

การศึกษาของ โคว ชู ยาง(Kuo-Shu Yang)¹ ใ้ค่างถึงการศึกษาของ ดี ไบรน์(D. Byrne)² ไอ ฮาร์ท(I. Hart)³ และดี ซี เลอวินสันและพี อี ฮัฟแมน (D.C. Levinson and P.E. Huffman)⁴ ว่าลักษณะบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม เสมอภาคนิยม จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ในบทบาทที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะของครอบครัวและจะรวมถึงการใช้ระเบียบวินัยด้วย และเด็กที่ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ระเบียบวินัยที่แตกต่างกันนี้ จะพัฒนาบุคลิกภาพแตกต่างกันไป และมีทัศนคติที่แตกต่างกันในเรื่องพฤติกรรม ในทางบทบาทที่เหมาะสมที่ยึดถือในแต่ละครอบครัว นอกจากนี้ นักวิชาการกลุ่มนี้ยังกล่าวว่า ลักษณะเด่นของอุดมการณ์ของครอบครัวแบบดั้งเดิมคือ การมีความสัมพันธ์ทางอำนาจในลักษณะที่เป็นแบบ "ครอบงำ-ยอมจำนน" และบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีลักษณะดังกล่าวจะมีลักษณะอำนาจนิยม และเน้นการครอบงำ-ยอมจำนน มากกว่าบุคคลที่มาจากครอบครัวที่เน้นความเสมอภาค เป็นต้น

1 Kuo-Shu Yang, "Authoritarianism and Evaluation of Appropriateness of Role Behavior," Journal of Social Psychology 80(1970): 171-181.

2 D. Byrne, "Parental Antecedents of Authoritarianism" Journal of Personality and Social Psychology 1(1965) : 369-373.

3 I. Hart "Maternal Child-Rearing Practices and Authoritarian Ideology," Journal of Abnormal and Social Psychology 55(1975):232-237.

4 D.C. Levinson and P.E. Huffman, "Traditional Family Ideology and its Relation to Personality," Journal of Personality 23(1955): 251-273.

สำหรับโรเบิร์ต อี เลน (Robert E. Lane)¹ สรุปว่า ลักษณะอำนาจนิยมมีความเกี่ยวข้องกับมากกับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารคากับบุตร โดยแบ่งความสัมพันธ์ออกเป็น 3 แบบที่มีผลต่อการตัดสินใจที่สำคัญ ๆ อันได้แก่ครอบครัวที่บิดามีอำนาจครอบงำ (Father-Dominated Home) ครอบครัวที่มารามีอำนาจครอบงำ (Mother-Dominated Home) และครอบครัวที่ใช้อำนาจร่วมกัน (Co-Ordinate in Authority) โดยพิจารณาว่าครอบครัวแบบใดจะก่อให้เกิดความรู้สึกต่อต้านผู้ใหญ่ (Rebellious) และความรู้สึกยอมจำนน (Submissive Feeling) จากการศึกษาในอเมริกาพบว่า ครอบครัวที่บิดามารดาใช้อำนาจร่วมกันจะก่อให้เกิดความรู้สึกต่อต้านน้อยกว่าแบบอื่น ๆ เขาอธิบายว่าอาจเป็นเพราะบิดามารดาที่ใช้อำนาจร่วมกันมีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจร่วมกับบุตรด้วยกัน

ฮาร์วีย์ เลสเซอร์ และ มาร์วีน สไตน์เงอร์ (Harvey Lesser and Marion Steininger)² ศึกษาครอบครัวที่มีความเชื่อแบบ "หัวชนฝา" (Dogmatism) เพื่อทดสอบทฤษฎีของ เอ็ม โรคิช (M. Rokeach) ที่กล่าวว่าความเชื่อแบบดังกล่าวพัฒนาขึ้นภายในครอบครัว โดยใช้มาตรการวัดของโรคิช วัดนิสัยจำนวน 167 คน และบิดามารดา 246 คน ผลการศึกษาพบว่ายิ่งบิดามารดามีความเชื่อแบบนี้มากเท่าไร เด็กจะมีความเชื่อแบบเดียวกันมากขึ้นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามได้พบว่า บิดามารดาจะมีความเชื่อแบบ "หัวชนฝา" มากกว่าเด็ก พวกเขาให้ข้อเสนอแนะว่าประสบการณ์ในชีวิตครอบครัวเป็นเพียงแหล่งหนึ่งของการเกิดความเชื่อแบบหัวชนฝาในตัวเด็ก

¹ Robert E. Lane, Political Socialization, (New York : The Free Press, 1972).

² Harvey Lesser and Marion Steininger, "Family Patterns in Dogmatism," Journal of Genetic Psychology 126 (March 1975): 155-156 quoted in Psychological Abstract 54 (August 1975).

ฮาดีโอ โอจา (Hadeo Ojha)¹ ได้ศึกษาพฤติกรรมของบิดามารดา และการรับรู้
 ในลักษณะอำนาจนิยมและไม่ใช้ลักษณะอำนาจนิยมในนักศึกษาในระดับวิทยาลัย เพื่อทดสอบ
 พฤติกรรมของบิดามารดาที่ต่างกัน และลักษณะอำนาจนิยมที่ปรากฏในกลุ่มนักศึกษาดังกล่าว
 โดยใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรมของบิดามารดา และใช้เอฟ สเกล (F Scale) ที่ได้ปรับปรุง
 แล้ววัดนิสัยหญิง 140 คน ชาย 288 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของมารดาที่เข้มงวด
 และมีการอคติต่อชาติพันธุ์จะก่อให้เกิดลักษณะอำนาจนิยมในบุตรสาว และพฤติกรรมของบิดา
 ในลักษณะอย่างเดียวกันก็จะก่อให้เกิดลักษณะอำนาจนิยมในบุตรชาย และใน 2 ปีต่อมา
 เขาได้ศึกษาเรื่องในทำนองเดียวกันร่วมกับ อาร์ ไอ ซิงห์ (R. I. Singh)² โดยสร้าง
 มาตราวัดลักษณะอำนาจนิยมที่คัดแปลงมาจากมาตราวัดทัศนคติทางสังคมของไฮเซนต์ และ
 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมของบิดามารดา วัดนักศึกษาระดับวิทยาลัยซึ่งเป็นชาย 256 คน
 หญิง 144 คน อายุระหว่าง 16-20 ปี ผลการศึกษาพบว่า การนิยมการเปลี่ยนแปลงอย่าง
 ดอนรากดอนโคน (Radicalism) จะมีความสัมพันธ์ในทางลบ และเป็นความสัมพันธ์อย่าง
 มีนัยสำคัญกับพฤติกรรมที่เข้มงวดของบิดามารดา แต่มีความสัมพันธ์ในทางบวกและเป็นความ
 สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมที่ปล่อยให้ทำตามอำเภอใจของบิดามารดาทั้งในกลุ่ม
 เพศชายและเพศหญิง ส่วนพฤติกรรมการให้ความรักไม่มีความสัมพันธ์กับการนิยมการ
 เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง

¹ Hadeo Ojha, "Parental Behaviour and Perceived by the
 Authoritarian and Non-authoritarian College Students," Psychologia:
An International Journal of Psychology quoted in Psychological
Abstract 59 (March 1978).

² Hadeo Ojha and R. I. Singh, "Parental Behavior and
 Radicalism," Journal of Psychological Research 23 (September 1979)
 Quoted in Psychological Abstract 66 (October 1981).

นอกจากนี้ฮอสเซียน บี ดาเนช (Hossian B. Danesh)¹ ที่ศึกษาครอบครัวและวัยรุ่นที่มีลักษณะอำนาจนิยม โดยได้อธิบายครอบครัวที่มีลักษณะอำนาจนิยมว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม คือเน้นในเรื่องอำนาจ (Power-Oriented) มีแนวโน้มที่จะมีความคิดแบบสุดขั้วด้านใดด้านหนึ่ง (Dichotomous Conceptions) มีอารมณ์ความรู้สึกที่เคร่งครัดตายตัว (Rigidity) และยอมจำนนอย่างง่ายคตอำนาจ เขากล่าวว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวเช่นนี้จะไม่มีความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นมีความสับสน มีอารมณ์โกรธและมีแนวโน้มที่จะรับเอาทัศนคติจากบิดามารดาที่มีลักษณะอำนาจนิยม เด็กวัยรุ่นดังกล่าวนี้จะมีการแสดงออกที่ก้าวร้าว มีความเป็นปฏิปักษ์ (Hostility) อาจเป็นพวกหนีโลก เก็บกด เฉื่อยชา หรือชอบโอ้อวด และต้องประสบกับความยุ่งยากในการใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลธรรมดาทั่วไป

สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในประเทศไทยที่ใกล้เคียงกับการศึกษาในครั้งนี้มากที่สุดก็คือของ อัจฉรา คันสงวน² เป็นการศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ ระหว่างบิดามารดากับบุตร บิดากับบุตร มารดากับบุตร และบิดากับมารดา และศึกษาถึงอิทธิพลของอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่มีต่อบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ รวมทั้งศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างเด็กชายกับเด็กหญิง และระหว่างบิดามารดาในลักษณะบุคลิกภาพแบบนี้ โดยแบ่งตัวแทนประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบุตรและกลุ่มบิดามารดา กลุ่มบุตรเป็นนักเรียนอายุตั้งแต่ 16-18 ปี ประกอบด้วยนักเรียนหญิง 28 คน นักเรียนชาย 34 คน กลุ่มบิดามารดา คือบิดามารดาของตัวแทนประชากรกลุ่มบุตร ตัวแทนทั้ง 2 กลุ่มมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพระนคร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม 4 แบบได้แก่ F Scale

¹ Hossian B. Danesh, "The Authoritarian Family and Its Adolescents," Canadian Psychiatric Association Journal, 23 (November 1978) quoted in Psychological Abstract 66 (September 1981).

² อัจฉรา คันสงวน, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ระหว่างบิดามารดาบุตร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512)

Measurement of Anti-Democratic Trends 14 ข้อ The Gough-Sanford Rigidity Scale 22 ข้อ Conformity Scale 13 ข้อ และ Dogmatism Scale 27 ข้อ วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ Chi Square และ T-Test

ผลการวิจัยปรากฏว่า มีความสัมพันธ์กันในบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ระหว่างบิกามารคากับบุคตรอย่างมีนัยสำคัญ ความสัมพันธ์นี้ปรากฏระหว่างบิกากับบุคตรมากกว่าระหว่างมารคากับบุคตร และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างบิกากับมารคาในบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในเรื่องอาชีพ และอายุของบิกามารคากับบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ และไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างระดับการศึกษาของมารคากับบุคลิกภาพแบบถืออำนาจเป็นใหญ่ แต่มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของบิกากับบุคลิกภาพแบบนี้อย่างมีนัยสำคัญและไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชาย ในลักษณะความเข้มงวด การถืออำนาจเป็นใหญ่ และการยึดหลักการเป็นใหญ่ แต่มีความแตกต่างในค่านการอยู่ในระเบียบแบบแผน โดยที่เด็กหญิงอยู่ในระเบียบแบบแผนมากกว่าเด็กชาย สำหรับบิกามารคาไม่มีความแตกต่างในลักษณะดังกล่าวมาแล้วทุกด้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาแล้ว สามารถกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการวิจัยได้ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาว่าครอบครัวไทยโดยทั่วไปมีลักษณะอำนาจนิยมหรือไม่
2. เพื่อศึกษาถึงลักษณะอำนาจนิยมในนักเรียน/นักศึกษา ว่าเป็นปรากฏการณ์ทั่วไปในสังคมไทยหรือไม่
3. เพื่อศึกษาว่าครอบครัวที่บิกามารคามีลักษณะอำนาจนิยม มีผลให้บุตรมีลักษณะอำนาจนิยมหรือไม่
4. เพื่อศึกษาว่าครู/อาจารย์ที่มีลักษณะอำนาจนิยม มีผลให้นักเรียน/นักศึกษามีลักษณะอำนาจนิยมหรือไม่
5. เพื่อศึกษาถึงลักษณะอำนาจนิยมในสถาบันครอบครัวและสถานการศึกษาในสังคมไทยว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร

6. เพื่อศึกษาว่าความสอดคล้องในลักษณะอำนาจนิยมระหว่างสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา มีผลให้นักเรียน/นักศึกษาที่มีลักษณะอำนาจนิยมมากกว่าการที่สถาบันใด สถาบันหนึ่งมีลักษณะอำนาจนิยมหรือไม่

7. เพื่อศึกษาว่าสถาบันใดมีบทบาทที่สำคัญมากกว่ากันที่นักเรียน/นักศึกษาจะยึดถือเป็นกลุ่มอ้างอิงในการก่อให้เกิดลักษณะอำนาจนิยมในกรณีที่เกิดความไม่สอดคล้องระหว่างสองสถาบันดังกล่าว และในกรณีที่ทั้งสถาบันครอบครัวและโรงเรียนไม่ใช่กลุ่มอ้างอิง นักเรียน/นักศึกษาได้ยึดเอาสถาบันใดเป็นกลุ่มอ้างอิงของตน

8. เพื่อศึกษาดังความเหมาะสมของเครื่องมือวัดลักษณะอำนาจนิยมในสังคมไทย โดยทดสอบดูว่าเครื่องมือวัดลักษณะอำนาจนิยมของนักวิชาการต่างประเทศสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยได้มากน้อยเพียงไร รวมถึงการทดสอบดูว่าเครื่องมือที่สร้างปรับเปลี่ยนแก้ไขขึ้นเองจะมีความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์เพียงไร

9. มุ่งจะให้การศึกษาเรื่องนี้เป็นข้อเสนอแนะทางการศึกษาในเรื่องเดียวกัน แก่ผู้สนใจให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น

สมมุติฐานการวิจัย

จากการทบทวนกรอบแนวความคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมทั้งปัญหา และวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว สามารถกำหนดสมมุติฐานสำหรับการวิจัยได้ดังนี้คือ

1. ครอบครัวไทยโดยทั่วไปมีลักษณะอำนาจนิยม
2. ครอบครัวที่บิดามารดามีลักษณะอำนาจนิยมมีผลให้บุตรมีลักษณะอำนาจนิยม
3. ครู/อาจารย์ที่มีลักษณะอำนาจนิยม มีผลให้นักเรียน/นักศึกษามีลักษณะอำนาจนิยม
4. ความสอดคล้องในลักษณะอำนาจนิยมระหว่างสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา มีผลให้นักเรียน/นักศึกษามีลักษณะอำนาจนิยมมากกว่าการที่สถาบันใดสถาบันหนึ่งมีลักษณะอำนาจนิยมแต่เพียงสถาบันเดียว

5. ในกรณีที่เกิดความไม่สอดคล้องในลักษณะอำนาจนิยมระหว่างสถาบันครอบครัว และสถานการศึกษา กล่าวคือสถาบันครอบครัวมีลักษณะอำนาจนิยมสูง ส่วนสถานศึกษามีลักษณะอำนาจนิยมต่ำหรือกลับกัน นักเรียน/นักศึกษาจะรับเอาลักษณะอำนาจนิยมจากสถาบัน ที่ตนถือว่าเป็นกลุ่มอ้างอิงของตน

ในกรณีที่ทั้งสถาบันครอบครัวและสถานศึกษาไม่ใช่เป็นกลุ่มอ้างอิง นักเรียน/นักศึกษาจะรับเอาลักษณะอำนาจนิยมจากกลุ่มอื่น (เช่น กลุ่มเพื่อนในละแวกบ้าน หรือในโรงเรียน/มหาวิทยาลัย) ที่พวกเขาถือเป็นผู้เป็นกลุ่มอ้างอิงของตน

แผนการวิจัย

แผนการวิจัยหรือวิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้วิธีใช้แบบสอบถาม ในการวางแผนการวิจัยขั้นตอนแรก ผู้วิจัยได้พยายามค้นหากรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเท่าที่มีอยู่ตามความสามารถที่จะหามาได้ สำหรับเป็นกรอบอ้างอิง (Frame of Reference) ในการศึกษาครั้งนี้ ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวัดลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา บิดามารดา/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ในอดีตและปัจจุบันและเพื่อนสนิท โดยปรุงแต่งจากค่านิยมในการศึกษาของอดอร์ โนและผู้ร่วมงาน (Adorno, et al.) ไม่สร้างเครื่องมือวัดเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ทำเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นดังกล่าวไปทำการทดสอบเครื่องมือวัด (Pre-Test) กับกลุ่มที่ทราบคุณสมบัติ (Known Group) โดยคัดเลือกขอความที่มีอำนาจในการจำแนกแฉกแรงสูง (Discriminative Power หรือค่า D.P.) สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ได้คัดเลือกขอความที่มีค่าอำนาจการจำแนกตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป แล้วนำข้อความต่าง ๆ ที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำมาใช้ศึกษากับประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อไป เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ขั้นตอนแรกผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ออกมาตรวจสอบ เพื่อหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่นักเรียน/นักศึกษาตอบมาแล้ว ขั้นตอนที่สอง ลงรหัสและตรวจสอบรหัสแบบสอบถามทุกฉบับเตรียมส่งพนักงานเจาะบัตร ขั้นตอนที่สาม ให้พนักงานเจาะบัตรและตรวจทาน (Punching and Verify) และขั้นตอนสุดท้าย ตรวจสอบข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป VS. Edit แล้วนำผลมาเสนอในรูปแบบข้อมูลสถิติเพื่อวิเคราะห์หาลักษณะอำนาจนิยมในครอบครัวไทย

ขอบเขตในการวิจัย

ขอบข่ายการศึกษาเรื่องนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในหมู่นักเรียน/นักศึกษาที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2525 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยให้นักเรียน/นักศึกษาคงกล่าวประเมินตัวเขาเอง บิดามารดา/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และเพื่อนสนิท โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยและเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีชนิดของบุคคลที่ต้องการเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ เพราะฉะนั้นจึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มดังกล่าวเป็นดังนี้คือ

1. กลุ่มตัวอย่างที่ทั้งบิดามารดา/ผู้ปกครองและครู/อาจารย์น่าจะมีลักษณะอำนาจนิยมสูง
2. กลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดา/ผู้ปกครองน่าจะมีลักษณะอำนาจนิยมสูง ครู/อาจารย์น่าจะมีลักษณะอำนาจนิยมนำ
3. กลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดา/ผู้ปกครองน่าจะมีลักษณะอำนาจนิยมนำ ครู/อาจารย์น่าจะมีลักษณะอำนาจนิยมสูง
4. กลุ่มตัวอย่างที่ทั้งบิดามารดา/ผู้ปกครองและครู/อาจารย์น่าจะมีลักษณะอำนาจนิยมนำ

เนื่องจากการจัดกลุ่มตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ดีถือว่าเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด

ตัวแปรที่นำมาศึกษาประกอบด้วยตัวแปร 2 กลุ่มคือ

1. ลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา บิดามารดา/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ในอดีตและในปัจจุบันและเพื่อนสนิท สำหรับตัวแปรแรกคือลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษานั้นเป็นตัวแปรตาม ส่วนที่เหลืออีก 3 ตัวแปรเป็นตัวแปรอิสระ

2. ลักษณะทางประชากรของนักเรียน/นักศึกษาและบิดามารดา/ผู้ปกครอง อันได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด อายุ ระดับการศึกษา และภูมิสำเนา และลักษณะอาชีพของ บิดามารดา/ผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังมีตัวแปรในเรื่องโครงสร้างของสถาบันการศึกษาด้วย ตัวแปรทั้งหมดดังกล่าวนี้ใช้สำหรับเป็นตัวแปรทดสอบ (Test Factors) สำหรับการศึกษา ในครั้งนี้

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะได้พิจารณาว่าครอบครัวไทยมีลักษณะอำนาจนิยมหรือไม่ โดยพิจารณาที่นักเรียน/นักศึกษา และบิดามารดา/ผู้ปกครองเป็นสำคัญ สำหรับครู/อาจารย์ ในอดีตและในปัจจุบันรวมถึงเพื่อนสนิทที่จะนำมาวิเคราะห์นั้นเป็นส่วนประกอบของการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ของลักษณะอำนาจนิยมของกลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้ได้นำตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าว (ในกลุ่มที่ 2) มาวิเคราะห์เพื่อดูว่ามีความสัมพันธ์กับลักษณะอำนาจนิยมหรือไม่เพียงใด

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงได้แยกพิจารณาเรื่องลักษณะอำนาจนิยมในครอบครัวไทย ออกเป็น 4 ส่วนคือ

1. บทนำ เป็นส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง แนวความคิดในการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานในการวิจัย แผนการวิจัย ขอบเขตการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น ข้อจำกัดในการวิจัย และประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย
2. ระเบียบวิธีในการวิจัย เป็นส่วนที่เกี่ยวกับวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ ทดสอบและในการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล กรรมวิธีทางข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
3. เป็นส่วนที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ถึงลักษณะอำนาจนิยมในครอบครัวไทย
4. เป็นการสรุปและขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

• ลักษณะอำนาจนิยม หมายถึง เค้าลักษณะการตอบสนองระหว่างบุคคล (Interpersonal Response Traits) ที่มีลักษณะมั่นคงพอสมควร (Stability) มีความแพร่หลายออกไปในแนวขวางต่าง ๆ (Zervasiveness) มีความคงเส้นคงวา (Consistency) และมีแบบแผน (Patterning)¹ โดยที่เค้าลักษณะของการตอบสนองระหว่างบุคคลดังกล่าวประกอบด้วยคุณสมบัติดังต่อไปนี้คือ

1. ลักษณะความเคร่งครัดในประเพณีและวัฒนธรรม (Conventionalism)
2. ลักษณะการอ่อนน้อมยอมจำนนต่ออำนาจ (Authoritarian Submission)
3. ลักษณะการมีความก้าวร้าว (Authoritarian Aggression)
4. ลักษณะการปฏิเสธความรู้สึกในส่วนลึกของตนเอง (Anti-Intracception)
5. ลักษณะการเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์และการมีอคติ (Superstition and Stereotype)
6. ลักษณะการนิยมความแข็งแกร่งและการใช้กำลังอำนาจ (Power and Toughness)
7. ลักษณะการทำลายและเบียดเบียน (Destructiveness and Cynicism)
8. ลักษณะความโน้มเอียงที่จะเอาแนวความคิด ภาวะทางอารมณ์และแรงกระตุ้นที่ไม่ดีของตนไปใส่ให้กับคนอื่น (Projectivity)
9. ลักษณะการเชื่อว่าความปรกฏในเรื่องเพศเป็นเรื่องร้ายแรง (Sex)

• บิตามารดา/ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ดูแลเลี้ยงดูนักเรียน/นักศึกษาหรือเป็นผู้ที่นักเรียน/นักศึกษาอาศัยอยู่ควยในปัจจุบันอย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป ในกรณีที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียน/นักศึกษา

1

David Krech, Richard S. Crutchfield and Egerton L. Ballachey, Individual in Society. (New York : McGraw-Hill, 1962), pp. 111-113.

ครู/อาจารย์ในปัจจุบัน หมายถึง ครู/อาจารย์ในสถาบันการศึกษาที่นักเรียน/
นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน

ครู/อาจารย์ในอดีต หมายถึงครู/อาจารย์ที่เคยสอนในโรงเรียนเดิมที่นักเรียน/
นักศึกษาเคยศึกษาโดยพิจารณาย้อนหลังไป 2-3 ปี

เพื่อนสนิท หมายถึง เพื่อนที่นักเรียน/นักศึกษาไปไหนมาไหนด้วยอยู่เป็นประจำ
(เช่นไปเที่ยว ไปรับประทานอาหารควย) เป็นเพื่อนที่นักเรียน/นักศึกษา ไว้วางใจหรือเขา
ไว้วางใจในนักเรียน/นักศึกษานั้นไปบังเรื่องส่วนตัวที่เป็นปัญหาและเป็นเพื่อนที่นักเรียน/
นักศึกษารู้สึกว่ามีอิทธิพลเหนือความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษามากน้อยในบางกรณี
หรือหลายกรณี หรือเป็นเพื่อนที่นักเรียน/นักศึกษาไปมาหาสู่กับทางบ้านจนกระทั่งบิดามารดา/
ผู้ปกครองของเขา รู้จักนิสัยใจคอของนักเรียน/นักศึกษาคือ หรือเขาไปมาหาสู่ทางบ้านของ
นักเรียน/นักศึกษานั้น บิดา มารดา/ผู้ปกครองของนักเรียน/นักศึกษารู้จักเขาคือในค่านิสัยใจคอ

ลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา หมายถึง ลักษณะการตอบสนอง
ระหว่างบุคคลซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังโคลกลาวแล้วของนักเรียน/นักศึกษา

ลักษณะอำนาจนิยมของบิดามารดา/ผู้ปกครอง หมายถึงลักษณะอำนาจนิยมที่
นักเรียน/นักศึกษารับรู้หรือมองเห็น

ลักษณะอำนาจนิยมของครู/อาจารย์ในอดีตและในปัจจุบัน หมายถึงลักษณะอำนาจ
นิยมที่นักเรียน/นักศึกษารับรู้หรือมองเห็น

ลักษณะอำนาจนิยมของเพื่อนสนิท หมายถึงลักษณะอำนาจนิยมที่นักเรียน/นักศึกษา
รับรู้หรือมองเห็น

ขอสมมุติไปเองคน

1. ลักษณะอำนาจนิยมเป็นสิ่งที่อยู่จริงในตัวบุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะอำนาจ
นิยมต่างกันและปริมาณหรือระดับของลักษณะอำนาจนิยมที่มีอยู่ในตัวบุคคลนี้สามารถวัดได้

2. ในการวัดลักษณะอำนาจนิยมของบิคารมารดา/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ทั้งในอดีตและในปัจจุบัน และเพื่อนสนิท จะวัดจากนักเรียน/นักศึกษา โดยให้นักเรียน/นักศึกษาประเมินบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวแทนที่จะต้องไปสอบถามบุคคลเหล่านั้นด้วยตัวเอง โดยถือว่าคำตอบที่ได้เป็นตัวแทนที่บ่งชี้การประพฤติปฏิบัติ ทักษะและความเห็นของบิคารมารดา/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และเพื่อนสนิทที่มีลักษณะอำนาจนิยมในระดับที่มากน้อยไม่เหมือนกัน

3. เครื่องมือวัดที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือวัดลักษณะอำนาจนิยมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ที่ระบุไว้ข้างต้น ซึ่งถือว่าเครื่องมือวัดลักษณะอำนาจนิยมดังกล่าวเป็นเครื่องมือวัดที่สามารถใช้วัดลักษณะอำนาจนิยมอันเป็นลักษณะการตอบสนองระหว่างบุคคลอย่างหนึ่งได้จริง และไม่ว่าใครจะนำไปใช้วัดก็จะเป็นที่ความลำเอียงเข้ามาเกี่ยวกับของวัดหรือมีลักษณะอย่างที่เรียกว่า "วัดตามเนื้อผ้า"

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. เนื่องจากในการวัดลักษณะอำนาจนิยมของบิคารมารดา/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ทั้งในอดีตและในปัจจุบันและเพื่อนสนิทนั้น ได้วัดจากนักเรียน/นักศึกษาหรือให้นักเรียน/นักศึกษาประเมินบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นเกณฑ์ เพราะฉะนั้นคำตอบที่ได้ อาจไม่มีความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์เท่ากับการวัดจากบิคารมารดา/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ทั้งในอดีตและในปัจจุบัน และเพื่อนสนิทเองโดยตรง แต่ได้เลือกใช้วิธีนี้เพราะได้ทราบจากผลงานของนักวิชาการชาวตะวันตกว่าวิธีวัดแบบนี้ได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ

2. เนื่องจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ในเมืองไทยยังขาดแคลนตำราและเอกสารบางเล่มที่เป็นข้อมูลหลัก และมีผู้นำมาอ้างอิงบ่อย ๆ จึงมีข้อมูลอ้างอิงที่ค่อนข้างอิงเอกสารหรือข้อมูลชั้นรอง (Secondary Data) ซึ่งอาจทำให้ไม่สมบูรณ์เท่ากับการศึกษาจากเอกสารต้นตอ

3. ในการจัดกลุ่มเป้าหมายเป็น 4 กลุ่มตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยดังกล่าวแล้ว อาจมีผลให้สัดส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่น เช่น ในเรื่องภูมิลำเนาไม่สมบูรณ์พอที่จะเป็นสัดส่วนที่ใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบได้ แต่ไม่ใช่เรื่องสลักสำคัญอะไร

เพราะภูมิคำเนาไม่ได้เป็นตัวแปรหลักในเรื่องนี้

4. การใช้มิติ (Dimension) ที่ต่างกันหรือไม่เท่ากันของลักษณะอำนาจนิยมในการวัดบุคคลต่าง ๆ อันได้แก่ บิคารมารคา/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ในอดีตและในปัจจุบัน และเพื่อนสนิท อาจทำให้การเปรียบเทียบลักษณะอำนาจนิยมในบุคคลต่าง ๆ ค้างกล่าวไม่สมบูรณ์เท่าการวัดลักษณะอำนาจนิยมที่ใช้มิติที่เหมือน ๆ กันและเท่า ๆ กัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้ทราบเกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมในครอบครัวไทย
2. ช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแนวความคิดทางวิชาการของนักวิชาการชาวต่างประเทศเมื่อนำมาใช้ศึกษากับสภาพสังคมไทยแล้วมีความเหมาะสมเพียงใด และการวิจัยในครั้งนี้จะมีประโยชน์ทางวิชาการ คือ มีการนำแนวความคิดทางวิชาการซึ่งมีที่มาจากสังคมตะวันตกมาใช้ศึกษาในสังคมไทย ซึ่งเป็นการทดสอบว่าแนวความคิดหรือทฤษฎีนั้นสามารถใช้ได้หรือไม่เพียงใด จึงนับได้ว่าเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขวางออกไปอีกชั้นหนึ่ง
3. ผลการวิจัยในเรื่องนี้จะมีประโยชน์สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชน ซึ่งมีบิคารมารคา/ผู้ปกครองและครู/อาจารย์เป็นตัวแทนที่สำคัญในการอบรมบ่มนิสัย อันจะมีส่วนส่งเสริมหรือแก้ไขปรับปรุงการพัฒนาประชาธิปไตยของสังคมไทยในโอกาสต่อไป
4. เป็นแนวทางในการวิจัยสำหรับประชากรกลุ่มอื่น โดยมุ่งที่จะให้การศึกษาเรื่องนี้เป็นข้อเสนอแนะทางการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกัน แก่ผู้สนใจให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น